

Managementsamenvatting

Een selectie uit de monitor Sport en corona –
De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector

Redactie

Hugo van der Poel

Ine Pulles

Oplegger – Managementsamenvatting

Dit document bevat de managementsamenvatting van de monitor Sport en corona - De gevolgen van de coronamaatregelen voor de sportsector. Dit losse hoofdstuk is geschikt voor wie specifiek geïnteresseerd is in de belangrijkste resultaten van de monitor. Dit hoofdstuk is geen zelfstandige rapportage, maar een selectie uit de monitor Sport en corona, ter bevordering van de leesbaarheid en het gebruiksgemak. De gehele rapportage is [hier](#) te vinden.

Achtergrond monitor Sport en corona

De monitor Sport en corona bundelt de tot en met juni 2020 beschikbare ‘coronaonderzoeken’ in de sportwereld. Met elkaar geven deze onderzoeken een beeld van de gevolgen van de coronamaatregelen voor het sport-, speel- en actief beweeggedrag, de organisatie en de financiering van de sport in Nederland. Daarbij gaat de aandacht uit naar sportverenigingen, sportondernemers, ongeorganiseerde sport, topsport, sportevenementen en de ondersteuningsstructuur (sportbonden, NOC*NSF).

De rapportage is uitgevoerd door het Mulier Instituut met steun van het ministerie van VWS en in samenwerking met een groot aantal partijen uit de sportsector. Deze rapportage is de eerste in een reeks monitorrapportages en één van de eerste activiteiten van het nieuw opgerichte kennisconsortium Sport en corona. In het kennisconsortium Sport en corona hebben het Mulier Instituut en Kenniscentrum Sport & Bewegen op verzoek van de uitvoeringsalliantie van het Nationaal Sportakkoord (ministerie van VWS, Vereniging Sport en Gemeenten en NOC*NSF) hun krachten gebundeld. Kenniscentrum Sport & Bewegen heeft het platform [Sportencorona](#) ontwikkeld om de beschikbare kennis, data en praktijkvoorbeelden te delen.

Managementsamenvatting

De gevolgen van de coronacrisis voor de sport zijn groot en verstrekkend. Om adequaat te kunnen reageren op de gevolgen van de coronacrisis is het noodzakelijk goed zicht te hebben op wat er precies gebeurt. In deze rapportage bundelen we de tot nu toe beschikbare 'coronaonderzoeken' in de sportwereld en geven we een beeld van de gevolgen van de coronamaatregelen voor het sport-, speel- en actief beweeggedrag, de organisatie en de financiering van de sport in Nederland. Daarbij gaat de aandacht uit naar sportverenigingen, sportondernemers, ongeorganiseerde sport, topsport, sportevenementen en de ondersteuningsstructuur. De voorliggende rapportage is de eerste in een reeks monitorrapportages.

Deelsectoren in verschillende mate geraakt

Halverwege maart 2020 werd een groot deel van de sportsector geheel stilgelegd. Bij sportverenigingen stopten de competities en trainingen, sloten de accommodaties en kantines en werden algemene ledenvergaderingen en overige clubactiviteiten uitgesteld. Ook sportevenementen, betaald voetbal, topsport en het 'fysieke' commerciële sportaanbod van fitnesscentra, zwembaden, maneges en dergelijke zijn stilgelegd. Slechts een paar sectoren van het sportsysteem hebben geen of beperkt last (gehad) van de coronamaatregelen, of hebben er mogelijk zelfs iets van geprofiteerd. Dat zijn de segmenten waar sport en bewegen alleen of met huisgenoten wordt gedaan, thuis of in de openbare ruimte, maar ook esports dat de mogelijkheid biedt om het competitie- en prestatie-element in sport te blijven ervaren en (virtueel) contact te houden met gelijk-geïnteresseerden. Al met al zijn de verschillende segmenten in het sportsysteem op verschillende manieren geraakt door de coronacrisis. Zij doorlopen in de zomer van 2020 in verschillend tempo de fasen richting het tijdperk na corona, omdat de versoepelingen van de coronamaatregelen per segment gefaseerd plaatsvinden.

Afname sport- en beweegdeelname en verschillen tussen groepen

In de periode dat de coronamaatregelen van kracht waren is de sport- en beweegdeelname van Nederlanders afgenomen. Opvallend zijn de grote verschillen tussen leeftijdsgroepen. Kinderen in de basisschoolleeftijd hebben in april een enorme terugval in sport- en beweegactiviteit laten zien (50%), veel meer dan kinderen in de middelbare schoolleeftijd (15%). Het wegvallen van (georganiseerde) sportactiviteiten is maar beperkt gecompenseerd door meer buitenspelen. Het overheersende beeld bij het buitenspelen is dat daarbinnen de verschillen groter zijn geworden: kinderen die dit al weinig deden, zijn dit nog minder gaan doen, en kinderen die al veel buiten speelden, zijn dit nog wat meer gaan doen.

Kwetsbare groepen zijn door de coronamaatregelen hard geraakt in hun sport- en beweeggedrag. Zij moeten relatief veel belemmeringen overwinnen om te sporten en actief te bewegen. Daar komt ook nog eens bij dat ouderen en chronisch zieken tot de 'risicogroepen' behoorden en om die reden lange tijd aan huis gekluisterd waren. De versoepelingen van de coronamaatregelen, die sinds mei 2020 zijn ingegaan, differentiëren eveneens naar bevolkingsgroepen. Kinderen behoorden tot de groep die als eerste, zij het met restricties, weer konden sporten. Later in juni en juli werd de sport ook voor volwassenen opengesteld.

Inkomstenderving en schade

De totale inkomstenderving voor de sportsector tot 1 augustus wordt geschat op ruim 1,5 miljard euro. De inkomstenderving is groter, acuter en directer bij sportondernemers en evenementenorganisatoren, maar ook verenigingen, bonden en het betaald voetbal worden hard getroffen door de coronamaatregelen. De uiteindelijke schade wordt mede bepaald door de mogelijkheden om op kosten te bezuinigen en de hoogte van de uitkeringen uit de verschillende steunmaatregelen. In totaal loopt de kostenbesparing binnen de sportsector op tot een bedrag tussen de 423 en 556 miljoen euro. Vanwege doorlopende lasten zijn de

mogelijkheden tot kostenbesparing het kleinst bij sportondernemers met een eigen accommodatie en personeel in vaste dienst, bij de eredivisieclubs en grote sportverenigingen met eigen accommodaties.

De steunmaatregelen die de Rijksoverheid heeft getroffen, moeten helpen om de schade te beperken en gevolgschade te voorkomen. Er wordt veelvuldig gebruik gemaakt van de generieke steunmaatregelen die de Rijksoverheid heeft getroffen (TOGS, NOW, Tozo) en van specifieke steunmaatregelen, zoals de extra steun voor verenigingen met een eigen accommodatie en kwijtschelding van de huurpenningen (Steunpakket VWS). De reeds verstrekte steunmaatregelen zijn naar schatting goed voor zo'n 399 tot 470 miljoen euro.

De bezuinigingen en opbrengsten uit steunmaatregelen waar we nu zicht op hebben, tellen op tot een bedrag tussen de 822 en 1.026 miljoen euro. Daarbij moeten de opbrengsten uit de TVL-, en Tozo-regelingen, de waarschijnlijke verlenging van het Steunpakket van VWS, de besparingen die kunnen worden gerealiseerd door sportbedrijven en bij sportevenementen en het feit dat per 1 juli meer mogelijk is dan bekend was op het moment dat de schattingen werden gemaakt, worden opgeteld. Hiermee rekening houdend is de totale schade tot 1 augustus 2020 geschat als liggend tussen 0,4 en 0,6 miljard euro. Dit bedrag is een (in)schatting op basis van de beschikbare kennis eind juni 2020. De daadwerkelijke schade voor de sport als gevolg van de coronacrisis over heel 2020 zal hoger zijn, omdat sommige maatregelen nog gelden na 1 juli en vanwege gevolgschade. Een goed en definitief beeld van de schade in 2020 wordt pas midden 2021 zichtbaar.

Aanvullende schade

Buiten de 'directe' schade die organisaties in het voorjaar en de zomer van 2020 oplopen door het ontstane negatieve saldo van inkomsten en uitgaven, zijn er nog andere vormen van schade die (zijn) ontstaan door de coronamaatregelen. Denk daarbij aan het plezier dat sporters en sportliefhebbers hebben moeten missen, de stagnatie of zelfs terugval in de ontwikkeling van sporttechnische vaardigheden, zwemvaardigheid en de motorische ontwikkeling bij kinderen en de opgelopen gezondheidsschade. Daarnaast is er ook sprake van 'gevolgschade'. Deze vorm van schade treedt op wanneer de vraaguitval in de crisisfase gevolgd wordt door krimp aan de aanbodzijde, doordat bedrijven failliet gaan en organisaties worden opgeheven. Daarnaast zijn gemeenten volgend jaar wellicht genooddaakt om te gaan bezuinigen en zien sportverenigingen minder aanwas van leden dan in een normaal seizoen.

Slotbeschouwing

De slotbeschouwing bevat reflecties op de bevindingen en enkele aandachtspunten voor het sportbeleid. Refererend aan de adviezen van de planbureaus wordt aangegeven dat ook het sportbeleid baat zou kunnen hebben bij een afwegingskader om beleidsmaatregelen en inzet van schaarse middelen weloverwogen te kunnen prioriteren.

Aandachtspunt zijn de mogelijkheden om sportactiviteiten in de tijd te spreiden, enerzijds om pieken in de bezetting van accommodaties en in vervoersstromen te voorkomen, en anderzijds om exploitatieverliezen tegen te gaan door een dag- en weekrondbezetting van de accommodaties.

Ander aandachtspunt is het grote belang van de buitenruimte om te kunnen blijven sporten, spelen en actief te kunnen bewegen. Tijdens de crisis hebben velen kunnen fietsen, wandelen, hardlopen en fitnessen in groene en beweegvriendelijke omgevingen, die onder de noemer recreatiebeleid zijn aangelegd. Die 'recreatieve' voorzieningen hebben hun waarde bewezen en in stand houding en uitbreiding ervan zijn van groot belang om de bevolking ook in de toekomst in beweging te houden, en zo bij te dragen aan een langer leven in goede gezondheid.

Tot slot wordt gewezen op de grote onderlinge verwevenheid van de verschillende segmenten van het sportsysteem. Het is mooi dat straks de golf- of tennis- en paardensportvereniging de coronacrisis hebben overleefd, maar er is nog steeds een probleem als intussen de golfaccommodatie, het racketcentrum en de manege, allemaal sportbedrijven, wel de deuren hebben moeten sluiten. Of andersom. Dat geldt ook in de topsport. Dat de topsporter kan doortrainen is een ding, maar waartoe, als

er geen evenementen meer worden georganiseerd, en waar, als de accommodatie is gesloten? Dit vergt dus beleid en inzet van steunmaatregelen met oog voor de samenhang tussen accommodaties, organisaties (bedrijven, bonden, verenigingen) en activiteiten (trainingen, competities, evenementen), die noodzakelijk is voor een toekomstbestendige sportsector.

